

Lapsen elatuksen toteutuminen –
koulutus
Avauspuheenvuoro

9.10.2014 Helsingissä

Maria Kaisa Aula

Valtiot.lis., YTT (h.c)

Väestöliiton hallituksen pj.

Väestöliitto

Eropalveluiden kehittämisen perustana YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus (1989)

- Kaikki alle 18-vuotiaat ovat yhdenvertaisia.
- Lapsella on oikeus kaikin puolin hyvään elämään - omaan tahtiin.
- Lapsen etu on asetettava ensisijaiseksi kun päätetään lasten asioista.
- Aikuisten pitää ottaa selvää lasten mielipiteistä ja ottaa ne huomioon päätöksissään .

YK- sopimus korostaa vanhempien ensisijaista ja yhteistä vastuuta lapsen edusta

- vanhempien ensisijainen ja yhteinen vastuu lapsen kasvatuksesta, huolenpidosta, myös elatuksesta
- vanhempien oikeus saada tukea tehtäväänsä (palvelut, tulonsiirrot)
- lapsen oikeus pitää yhteyttä molempiin vanhempiinsa – ellei se ole lapsen edun vastaista
- lapsen oikeus tuntea alkuperänsä ja ylläpitää sukulaissuhteensa

Hyvin olevia asioita perheessä

Asiaa Aikuisille- selvitys (2008)

”Vanhemmat eivät ole eronneet, ruoka tulee pöytään ja on hyvä iso omakotitalo” (alakoululainen)

”Kaikki tulevat hyvin toimeen keskenään ja kaikkien mielipiteet otetaan huomioon. kaikilla on mukavaa yhdessä. Vaikka perhe on iso, huomioidaan tasapuolisesti” (yläkoululainen)

”Vanhemmat eivät juo eivätkä kiroile. Heillä on työ ja he saavat hyvää palkkaa. ” (alakoululainen)

”Saan ruokaa, minusta pidetään huolta ja saan käydä harrastuksissa ja olen turvassa .”(alakoululainen)

Parantamista kaipaavia asioita perheessä

- ” Se, että riitelen isoveljen kanssa paljon ja äiti ja isä on eronnut” (alakoululainen)*
- ” Minä en pidä isäpuolestani, koska hän huutaa minulle välillä ihan turhaan” (alakoululainen)*
- ”Meidän perheessä on kaikki hyvin mutta minä ja sisko joudutaan yleensä olla kaikki päivät melkein kaksin kun aikuiset ovat töissä myöhään tai jollain tärkeillä asioilla.” (alakoululainen)*
- ” Vanhempien mielestä koulu on ainoa tärkeä asia elämässä eikä ne paljon välitä kaverisuhteista tai harrastuksista tai huomaakaan sellaisia juttuja” (yläkoululainen)*

Millainen on hyvä isä tai äiti?

- ”Ihmiseksi eläminen eli vastuullinen aikuisuus oli lasten käsityksissä tärkeä osa hyvää vanhemmuutta.
- Erityisesti lapset korostivat vanhemman päihteettömyyttä ja sitä, että vanhempi tulee toimeen parisuhteessaan.
- Lasten mielestä hyvä vanhempi ei riitele, ei eroa, tai jos eroaa, on yhteistyökykyinen entisen puolisonsa kanssa.”

Leena Valkonen (2006) 5-6-luokkalaisten vanhemmuuskäsitykset Väitöskirja, Jyväskylän yliopisto

Läheiset ihmissuhteet kannattelevat lasta

- Läheisten ihmissuhteiden suuri merkitys lasten hyvinvoinnille korostuu
 - iloissa ja hyvin olevissa asioissa:
vanhemmat, sisarukset, kaverit, koulun ilmapiiri, kodin sopuisuus, lemmikit
 - huolissa:
riidat kotona, kiusaaminen, epätasapuolinen kohtelu, yksinäisyys vapaa-aikana, kavereiden puute

Erokiistat lisääntyneet ja vaikeutuneet (Lasola 2008)

- Noin 43 000 huolto- ja tapaamisoikeusasiasiaa vuodessa (3 x enemmän kuin 15 v sitten)
 - Joka yhdeksäs näistä menee tuomioistuimeen
 - Riitaisia on n. 5 % kaikista ratkaisuista: käräjäoikeuksissa n. 2000 riitaa/v
 - Riidoista: kesto n. 1,5 v
 - 13 % monikulttuurisia (n. 250/v)
 - huoltoriitakierteitä n. 500/v
 - 70 %:ssa riitakierteistä lastensuojelun asiakkaita
 - 50 %:ssa huostaanottoja (päihde- ja mielenterveysongelmia)
- Julkista oikeusapua sai
käräjäoikeuden huoltoriidoista 60 %, hovioikeuden 70 %
= riidellään valtion varoin
- > 2014-> asiantuntija-avusteinen tuomioistuinsovittelu vaikeimpia tapauksia vähentämään koko maassa

Mitä tarkoitetaan eropalveluilla?

- Lakisääteiset (kunta/valtio)
 - sopimuspalvelu (lastenvalvoja)
 - olosuhdeselvitykset
 - perheasioiden sovittelu
 - täytäntöönpanosovittelu
 - perheneuvola
- Järjestöt ja kirkko tarjoavat
 - perheneuvonta
 - parisuhteen ja vanhemmuuden tuki
 - eroneuvonta
 - valvotut tapaamiset

• Koulussa ja päivähoitossa tulee olla tietoa ja kohtaamista

• Yleiset perhepalvelut helpottavat selviytymistä ja ehkäisevät eroja: lapsiperheiden kotipalvelu

Arvio eropalveluiden nykytilanteesta

- Hajanaista
- Huonosti tunnettua
- Alueellisesti epätasaista
- Palvelut keskittyvät korjaavaan työhön ja huoltoriitoihin sekä oikeudelliseen apuun
- Ehkäisevä palvelu voi puuttua kokonaan; psykososiaalinen tuki
- Lasten kokemus ei kuulu riittävästi
- Lapsille ja nuorille vähän tukipalveluita
- ”Voimattomuutta” vaikeissa kierteissä
- Edunvalvojan nimeäminen lapselle ei mahdollista vaikeissa tapauksissakaan (muutoin kuin lastensuojelun kautta)

– Parisuhderiitojen ja erotilanteiden haittavaikutuksia lapseen aliarvioidaan

Mitä tarvittaisiin valtiolla ja paikallisesti?

- Hallinnonalojen ja ammattikuntien rajat ylittävä kehittämistyö sovinnollisuuden puolesta
 - Mitä **sovinnollisempi** ero sitä vähemmän haittaa lapselle!
 - Jokainen eroava vanhempi saisi tukea, neuvontaa ja tietoa toimiakseen lapsen parhaaksi (**myös muuta kuin oikeudellista!**)
 - Oikea-aikainen ja nopea apu
 - Palveluohjauksellista otetta ja tiedon jakamista eri vaiheissa
 - Perustaksi tietoa lapsen tarpeista ja ”kokemusmaailmasta” liittyen erotilanteeseen
 - Tietoa lasten näkökulmasta palveluiden laatuun
 - Palveluita myös lapsille ja nuorille: vertaisryhmät
 - Isän ja äidin yhteisen vastuun korostamista
- VANHEMMUUS EI PÄÄTY EROON**

Perheiden ja parisuhteen tuen palveluita Väestöliitossa (www.vaestoliitto.fi)

- **Monikulttuurinen osaamiskeskus:**
 - neuvontaa perhelähtöiseen kotouttamiseen
 - **Parisuhdekeskus:**
 - Neuvontapuhelin
 - Verkkokursseja mm. Miesten erokoulu
 - **Vanhemmuuskeskus**
 - Nettiauttaminen
 - Eroavuxi-palvelu (auttaa vanhempia kuuleman lapsen tarpeita)
 - Talouden suunnittelu-neuvonta (takuusäätiön kanssa)
 - Maksutonta! RAY tukee
- www.perheaikaa.fi

11/2013

Kokemuksia Väestöliitosta

- Elatusmaksu yksi suurimmista eronneiden parien riidanaiheista: monenlaista katkeruutta ja tunteita myös uusissa kumppaneissa
- Eroriidoista perinteitä monessa sukupolvessa
- Miten aloitetaan erorauhan rakentaminen jo hyvissä ajoin?
 - Tullaan neuvontaan liian myöhään, tilanteet kriisiytyvät

Väestöliiton näkökulmia elatusapuasioihin

- Maahanmuuttajaperheissä etenkin miehillä voi olla vaikeuksia hahmottaa viranomaisten roolia: halutaan elättää mutta ei ”virallisesti”
 - Jos mukana on vieraskielisiä vanhempia: tarvitaan tarpeeksi aikaa, tulkin käyttö usein tarpeen
 - Eniten ristiriitaa kahden kulttuurin perheissä

Parasta lapsuudessa (Asiaa aikuisille kysely 2008)

- Vapaus, huolettomuus, ei vastuuta
- Ei rahahuolia, verojen ja laskujen maksamista
- Ei tarvitse käydä töissä
- Saa leikkiä ja pelata
- Saa olla lapsi/nuori
- On aikaa kavereille
- Elämä on vielä edessäpäin

Lapselle oikeus huolettomaan lapsuuteen ja molempien vanhempien läsnäoloon myös eron jälkeen.

Kiitos!

- Valokuvat
Porin ja
Satakunnan
lastenkulttuuri
verkosto

